МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
Національний університет «Острозька академія»
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Київський університет імені Бориса Грінченка

АКТУАЛЬНІ ДОСЛІДЖЕННЯ СУСПІЛЬНИХ НАУК

Матеріали
XI Всеукраїнської наукової конференції
(м. Умань, 28 березня 2025 р.)

Умань
Візаві
2025

УДК 303.4(06)
А43

Головний редактор:

Бержанір А. Л., кандидат соціологічних наук, професор, виконувач обов'язків завідувача кафедри соціальних і правових дисциплін Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Редакційна колегія:

Балановський Я. М., кандидат політичних наук, доцент кафедри соціальних і правових дисциплін Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Пархета В. І., доктор філософії, доцент кафедри соціальних і правових дисциплін Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Рекомендовано до друку вченою радою історичного факультету Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (протокол № 9 від 26 березня 2025 р.)

Актуальні дослідження суспільних наук : матеріали XI Всеукр. наук. А43 конф. (м. Умань, 28 берез. 2025 р.) / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини, Черкаський нац. ун-т імені Богдана Хмельницького [та ін.] ; [голов. ред. А. Л. Бержанір ; редкол.: Я. М. Балановський, В. І. Пархета]. – Умань : Візаві, 2025. – 284 с.

Збірник містить тези доповідей учасників XI Всеукраїнської наукової конференції «Актуальні дослідження суспільних наук», яка відбулася 28 березня 2025 р. на базі історичного факультету Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Матеріали відображають результати досліджень науково-педагогічних працівників, учених, працівників органів державної влади, здобувачів вищої освіти з актуальних проблем суспільних наук та аналізу соціально-політичної і духовно-ідеологічної сфер життєдіяльності держави.

УДК 303.4(06)

© Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 2025

Нижніков Д. І.
ВИПУСКНИКИ ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ В УКРАЇНСЬКИХ ВИЗВОЛЬНИХ ЗМАГАННЯХ 1917 – 1921 РР…….. 206
Перерва В. С.
ПРОТОІЄРЕЙ ПЕТРО ЛЕБЕДИНЦЕВ ТА ПРОЕКТ ВИСЕЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО ПРАВОСЛАВНОГО ДУХОВЕНСТВА У 60-Х РР. ХІХ СТ……. 209
Священко З. В.
МАРКУС ГАРВІ – ПЕРШИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ГЕРОЙ ЯМАЙКИ…….. 212
Скрипник О. М.
РОЛЬ Ж. МОННЕ У ВИНИКНЕННІ ПЕРШИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ОБ'ЄДНАНЬ В ЄВРОПІ…… 215
Тацієнко Н. Л., Тацієнко В. С.
СЕЛЯНСЬКІ РЕМЕСЛА ТА ПРОМИСЛИ КИЇВСЬКОЇ ГУБЕРНІЇ НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ…… 219
Трусько Б. О.
СЛІДЧІ ТА СУДОВІ СПРАВИ ЯК ДЖЕРЕЛО ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ВАХМАНІВ…… 222
Фицик Л. А.
ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА ЛЕЙБОРИСТСЬКОГО УРЯДУ К. ЕТТЛІ (1945 – 1951 РР.)……. 226
Хоменко Д. Д.
ШЛЯХ МИКОЛИ БІЛЯШІВСЬКОГО ДО АРХЕОЛОГІЇ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ СПАДЩИНИ……. 229
Щербань О. Ю.
ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ……. 234
Яшин В. О.
ВІЙСЬКОВИЙ АСПЕКТ РЕАЛІЗАЦІЇ ГУМАНІТАРНИХ ІНІЦІАТИВ ЗА ПІДТРИМКИ АРХІЄПИСКОПА ВАСИЛЯ (БОГДАШЕВСЬКОГО) У КИЇВСЬКІЙ ДУХОВНІЙ АКАДЕМІЇ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ 1914 – ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ 1915 РР……. 237

5. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОЗНАВСТВА

Бержанір І. А.
НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА……. 242
Волков С. С.
ГАРМОНІЗАЦІЯ ПРАВОВИХ ЗАСАД РЕГУЛЯТОРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ З ЄВРОПЕЙСЬКИМИ СТАНДАРТАМИ У СФЕРІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ…… 245
Геєць І. В.
ПРАВОВА ТА ПОЛІТИЧНА ДОКТРИНА ЖАНА БОДЕНА……... 249

5. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОЗНАВСТВА

Бержанір І. А.,
кандидат економічних наук, доцент
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Нормативне регулювання дебіторської заборгованості згідно з Національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку та Міжнародними стандартами фінансової звітності є фундаментальним аспектом облікової діяльності підприємства. Ці стандарти встановлюють загальноприйняті правила та принципи визнання, оцінки та подання дебіторської заборгованості у фінансовій звітності. Вони ставлять перед суб'єктами господарювання вимоги щодо відображення дебіторської заборгованості за різними категоріями, такими як: термін погашення, ступінь ліквідності, можливість виникнення простроченої заборгованості тощо.

Окрім цих нормативних актів, регулювання дебіторської заборгованості також здійснюється іншими нормативно-правовими актами (табл. 1).

Таблиця 1

Документи, що регулюють облік дебіторської заборгованості

№ з/п	Документ
Нормативно-правові документи	
1	НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість»
2	Конституція України від 28.06.1996 №245к/96-ВР
3	Цивільний кодекс України від 16 січня 2003р. №435
4	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» від 16.07.1999 р. №996-XIV
5	Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI
Внутрішні документи	
6	Облікова політика
7	Статут
8	Наказ про порядок організації та здійснення розрахунків з дебіторами та кредиторами
9	Наказ про облікову політику (облікові політики)
10	Положення про організацію роботи облікового апарату
11	Положення про організацію внутрішнього контролю
12	Графік документообігу

НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» [1] є одними з основних нормативно-правових актів, що регулює розрахунки з контрагентами. Вони конкретизують вимоги щодо обліку дебіторської заборгованості, визначаючи правила її визнання, вимірювання та відображення у фінансовій звітності.

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» є основою для ведення діяльності у сфері фінансового обліку, а також встановлює загальні принципи бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, включаючи положення про облік дебіторської заборгованості. Зокрема, щодо цього нормативно-правового акту необхідно враховувати:

– принципи обліку (повне висвітлення, безперервність, нарахування, превалювання сутності над формою, послідовність, єдиний грошовий вимірник тощо);

– вимоги до первинного оформлення господарських операцій та подальшого їх відображення в регістрах [2].

Цей закон надає суб'єктам господарювання право самостійно визначати облікову політику, що відображає основні принципи ведення бухгалтерського обліку суміжних суб'єктів.

Конституція України від 28.06.1996 р. №245к/96-ВР хоча й безпосередньо не регулює бухгалтерський облік чи будь-які інші фінансові відносини між суб'єктами господарювання, проте вона визначає загальні принципи законності та рівності перед законом, що може впливати на створення сприятливого середовища для правильного обліку дебіторської заборгованості та її контролю.

Окрім нормативно-правового, регулювання дебіторської заборгованості здійснюється й внутрішніми документами підприємства, згідно яких обирається методика класифікації, обліку та управління розрахунками.

Серед усіх внутрішніх документів найважливішою є облікова політика, адже вона не лише є базою для регулювання загальних засад обліку на підприємстві, але й саме в ній прописуються усі аспекти оцінки платоспроможності контрагента, умови створення резерву сумнівних боргів та визначення обсягів відрахувань до нього.

Також особливу увагу слід приділити Міжнародним стандартам бухгалтерського обліку та основним відмінностям відображення інформації про дебіторську заборгованість у порівнянні з НП(С)БО (табл. 2).

Таблиця 2

Порівняння відображення інформації про дебіторську заборгованість за національними та міжнародними стандартами

Національні стандарти обліку	Міжнародні стандарти обліку
НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» – вимоги та критерії визнання та обліку дебіторської заборгованості	МСБО 1 «Подання фінансової звітності» – відображення дебіторської заборгованості у фінансовій звітності
НП(С)БО 13 «Фінансові інструменти» - дебіторська заборгованість як фінансовий інструмент	МСФЗ 7 «Фінансові інструменти: розкриття інформації» – вимоги до розкриття у звітності інформації про дебіторську заборгованість
НП(С)БО 17 «Податок на прибуток» – дебіторська заборгованість із поточного податку на прибуток	МСБО 16 «Основні засоби» – визнання короткострокової дебіторської заборгованості без оголошеної ставки відсотка
НП(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів» – дебіторська заборгованість в іноземній валюті	МСБО 18 «Дохід» – дисконтування майбутніх грошових надходжень і застосування ефективної ставки відсотка під час оцінки довгострокової торговельної дебіторської заборгованості
НП(С)БО 23 «Розкриття інформації щодо пов’язаних сторін» – дебіторська заборгованість пов’язаних осіб	

Розглянувши дану таблицю, одразу можна помітити відсутність у складі міжнародних стандартів обліку окремого стандарту для дебіторської заборгованості, на відміну від національних стандартів бухгалтерського обліку.

Нормативно-правове регулювання діяльності суб’єкта підприємницької діяльності відіграє важливу роль у функціонуванні підприємства, є інструментом встановлення правових та економічних відносин з партнерами, працівниками, фінансовими посередниками, державою [3].

Отже, метою діяльності підприємства є провадження господарської діяльності з подальшим отриманням прибутку, з цією метою воно надає послуги, постачає товари чи виконує роботи. Але контрагенти, в свою чергу, не завжди дотримуються платіжної дисципліни та можуть допускати прострочення або ж взагалі непогашення зобов’язання, в результаті чого і виникає дебіторська заборгованість. Саме тому регулювання як дебіторської заборгованості, так і відносин між постачальниками й покупцями відіграє важливу роль у веденні діяльності суб’єктів господарювання. Аналіз та дослідження законодавчої бази за національними чи міжнародними нормами дозволяє вірно визначати,

класифікувати та управляти дебіторською заборгованістю, що в сприятиме правильному веденню бухгалтерського обліку та складанню фінансової звітності.

Список використаних джерел:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість», затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 03.11.2020 № 290 із змінами і доповненнями. URL: https://zakon.help/law/z0860- 99 (дата звернення: 17.03.2025).

2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV: станом на 19.07.2022 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#top (дата звернення: 17.03.2025).

3. Бержанір І. А. Особливості організації та напрями удосконалення обліку дебіторської заборгованості. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону.* 2022. Вип. 18. Т. 2. С. 15–23.

Волков С. С.,
викладач
Білоцерківський фаховий коледж
Університету «Україна»

ГАРМОНІЗАЦІЯ ПРАВОВИХ ЗАСАД РЕГУЛЯТОРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ З ЄВРОПЕЙСЬКИМИ СТАНДАРТАМИ У СФЕРІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Глибокі трансформації у світовій економіці на початку XXI століття свідчать про посилення взаємозалежності економічних суб’єктів незалежно від їхнього географічного розташування чи особливостей політичного устрою. Швидке поширення цифрових технологій, глобальна автоматизація процесів, зростання значення інноваційних рішень ставлять нові вимоги до регуляторної політики держави. У зв’язку з цим необхідною є розробка та впровадження комплексних заходів, спрямованих на ефективну інтеграцію України в міжнародну економічну систему, що забезпечить довгострокову конкурентоспроможність національної економіки та її адаптацію до сучасних викликів глобалізації.

У сучасних умовах процеси глобалізації та інтернаціоналізації господарської діяльності продовжують розвиватися, незважаючи на зміну моделей міжнародної інтеграції. Ця тенденція стає особливо очевидною